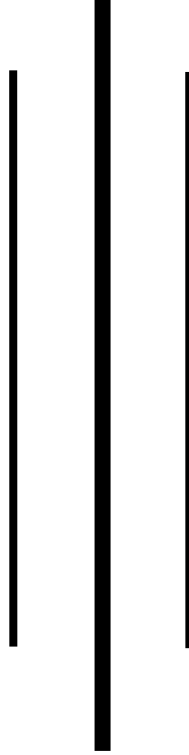

सन्धिखर्क नगरपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम

आ.व. (२०७५/०७६)

सन्धिखर्क नगरपालिका,
अर्घाखाँची

सन्धिखर्क नगरपालिकाको नगर सभामा नगर
प्रमुख श्री कमलप्रसाद भुसालद्वारा प्रस्तुत
आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ को नीति तथा
कार्यक्रम

सन्धिखर्क नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
सन्धिखर्क, अर्घाखाँची
५ नं. प्रदेश

www.sandhikharkamun.gov.np

यस नगर सभाका

आदरणीय सभासदज्यूहरू,

सन्धिखर्क नगरपालिकाको नगर प्रमुखको हैसियतले यस नगर सभामा सन्धिखर्क नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ को नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाँउदा गौरवको अनुभूती गरेको छु ।

नेपालको संविधान २०७२ को कार्यान्वयनसँगै ३ तहको निर्वाचन सम्पन्न भै हामी संघीयताको पूर्ण कार्यान्वयनको चरणमा आई पुगेका छौ । नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४, स्थानीय तहको वार्षिक योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४ (परिमार्जित) को परिधी भित्र रही यस सन्धिखर्क नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ को नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरिएको छ ।

मैले आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ को नीति तथा कार्यक्रम तयार गरिरहँदा स्वच्छ, हराभरा, विकसित र समतामूलक, समृद्ध सन्धिखर्कको भावी तस्वीरलाई सामुन्नेमा राखेको छु । उपलब्ध स्रोत र साधनको अधिकतम उपयोग गरी विकासको प्रतिफल सबै सन्धिखर्कवासीले समानरूपमा प्राप्त गर्ने गरी साधन, स्रोत र अवसरको न्यायोचित वितरण गर्ने, दिगो विकासका लागि पूर्वाधार निर्माण गर्ने र आम नगरवासीको अपनत्व र स्वामित्व हुने गरी विकास आयोजनाहरूको कार्यान्वयन गर्ने दिशामा यो नीति तथा कार्यक्रम केन्द्रित गरेको छु र सोही मार्गदर्शनबाट प्रेरित भई बजेट प्रस्तुत गर्नेछु ।

यस आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ को नीति तथा कार्यक्रम तयार गर्दा नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४, संघीय र प्रदेश सरकारले जारी गरेका नीति, कानून तथा मापदण्डहरू, स्थानीय तहमा बजेट तर्जुमा, कार्यान्वयन, आर्थिक व्यवस्थापन तथा सम्पत्ति हस्तान्तरण सम्बन्धी निर्देशिका, २०७४, संघीय, प्रादेशिक सरकारको आवधिक विकास योजना, विकासका अन्तर सम्बन्धित विषयहरू, उपलब्ध श्रोतसाधन, नेपाल सरकारले अन्तराष्ट्रिय जगतमा जनाएका प्रतिवद्धता तथा त्यसबाट सिर्जित दायित्वहरू, संघ र प्रदेश सरकारले अबलम्बन गरेका अन्य आर्थिक नीतिहरू, सन्धिखर्क नगरवासीहरूबाट प्राप्त भएका सुझावहरू, प्रतिनिधी सभा, राष्ट्रिय सभा तथा प्रदेश सभाका सदस्यज्यूहरूबाट प्राप्त सुझावहरू, राजनितिक दलहरूले निर्वाचनमा आफुले घोषणा पत्र मार्फत उदघोष गरेका विषयहरू, बुद्धिजीवी, पूर्व प्रतिनिधीहरू, उद्योगी व्यवसायी, अर्घाखाँची जिल्लाबाट राष्ट्रिय जीवनका महत्वपूर्ण क्षेत्रमा प्रतिनिधित्व गर्ने व्यक्तित्वहरू, सिर्जनशिल युवाहरू, संचार जगत तथा नागरिक समाजबाट प्राप्त सुझावहरूलाई समेत मध्यनजर गरी यस नीति तथा कार्यक्रममा समावेश गरेको छु ।

सभासदज्यूहरू,

सभासदज्यूहरू, अब म नगरले अवलम्बन गर्ने नीतिहरू उल्लेख गर्न चाहान्छु ,

नीतिहरू :

१. सन्धिखर्कलाई पर्यटकीय गन्तव्यको रूपमा विकास गर्ने गरी शहरी पूर्वाधार विकासमा जोड दिईनेछ ।
धार्मिक तथा ऐतिहासिक सम्पदाहरूको संरक्षण तथा प्रवर्धन गरिने छ ।
२. नगर भित्र सडक संजालको विस्तार गरिने छ ।
३. शहरी चक्रपथ निर्माणको योजना बनाउन प्राथमिकता दिईने छ ।
४. नगर क्षेत्रमा भू-उपयोग नीति बनाई सोही नीति अनुसार आवास, बजार, उत्पादन, सेवा र कृषि क्षेत्रको विकास गर्दै लगिनेछ । भूमिको बनोट विशेषता र उपायोगिताका आधारमा भू-उपयोग गर्ने नीति लिइने छ साथै कृषियोग्य जमिनमा बस्ति विकास गर्ने कार्यलाई निरुत्साहित गरिने छ ।
५. आधारभूत तथा माध्यामिक शिक्षालाई गुणस्तरीय बनाउन जोड दिइनेछ । शिक्षकको दक्षता वृद्धि, विद्यार्थीको अनुशासन र अभिभावकको सक्रियता बढाउँदै पठन पाठनलाई गुणस्तरीय बनाईनेछ ।
६. शहरी जीवनलाई स्वस्थ बनाउन निरोधात्मक जनस्वास्थ्य कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । उपचारात्मक सेवाका लागि एक वडा एक स्वास्थ्य केन्द्रको अवधारण लागू गरिनेछ ।
७. खानेपानीका श्रोतहरूको संरक्षण गर्दै नगरवासीहरूलाई स्वच्छ खानेपानीको सुविधा उपलब्ध गराउन जोड दिईने छ ॥
८. अधिकाँश नगरवासीको आम्दानीको मुख्य श्रोत कृषि तथा पशु पालन भएकोले कृषि तथा पशुपालनलाई व्यवसायीकरण गर्न जोड दिइने छ साथै एक वडा एक कृषि तथा पशु प्राविधिकको नीतिलाई अवलम्बन गरिने छ ।
९. घरेलु तथा साना उद्योगको प्रवर्धनमा जोड दिईने छ । परम्परागत पेशा व्यवसायलाई संरक्षण गरिने छ ।
१०. सन्धिखर्क नगरपालिकालाई हरियाली तथा स्वच्छ शहर बनाउन उच्च प्राथमिकता दिईने छ ।
११. भौतिक पूर्वाधार विकासका योजनाहरूमा विपद जोखिम न्यूनीकरणको पक्षलाई विशेष ध्यान दिईने छ ।
१२. लक्षित वर्गको सशक्तिकरण र सहभागितालाई विशेष जोड दिईने छ ।
१३. स्थानीय गौरवका आयोजना अन्तरगत नगरपालिकाका सबै वडाहरूमा एक वार्ड एक पूर्वाधार आयोजनाको नीति अवलम्बन गरिने छ ।

१४. नगर भित्रका विशेष गरी घना बस्ती भएका स्थानका खोलाहरुको तटबन्ध गरी बस्ती सुरक्षित गरिने छ ।
१५. योजनाबद्ध नगर विकासकालागि आवाधिक योजना, क्षेत्रगत गुरु योजना तथा नगर पार्श्व चित्र तयार गरि सोही आधारमा विकास प्रक्रियालाई अगाडि बढाईने छ ।
१६. नगर भित्र सुविधा सम्पन्न भवन तथा नगरस्तरीय सुविधा सम्पन्न खेल मैदान निर्माण गरिने नीति लिईने छ ।
१७. नगरपालिकाको काम कारवाहीलाई व्यवस्थित बनाउन आधुनिक सूचना प्रविधिको उपयोग गर्दै नगरपालिका र वडाहरुलाई सूचना प्रविधि संजालमा आवद्ध गरिने छ ।
१८. सर्वपक्षीय सहमतीमा सालभण्डाई-सन्धिखर्क-ढोरपाटन सडकको सन्धिखर्क बजार भित्र पर्ने खण्डको उपयुक्त विकासको लागि पहल गरिने छ ।
१९. उल्लेखित नीति कार्यान्वयनका लागि पर्याप्त राजश्व अभिवृद्धि, संगठनात्मक सुधार र नेतृत्व विकास आवश्यक हुने भएकोले कर्मचारी एवं पदाधिकारीहरुको क्षमता विकास गरिने छ ।
२०. सामुदायिक विद्यालय लगायत सरकारी स्वमित्वमा रही भोग चलन गरेका जमीनलाई सम्बन्धित संस्थाको नाममा स्वमित्व हस्तान्तरणको व्यवस्थाको लागि आवश्यक पहल गर्न सम्बन्धित निकायमा पहल गरिने छ ।

कार्यक्रमहरू

१. संस्थागत विकास तर्फ

- सन्धिखर्क नगरकार्यपालिकाको कार्यालय भवन तथा वडा कार्यालयहरुको भवन निर्माण गर्ने कार्यलाई प्राथमिकता दिई क्रमशः कार्यान्वयन गरिने छ ।
- विकासका कार्यहरुलाई योजनाबद्ध रुपमा अगाडि लैजान आवाधिक नगर बिकास योजना, नगर यातायात गुरुयोजना र नगर पार्श्वचित्र तयार गरिने छ ।
- समृद्ध सन्धिखर्कको समग्र विकासका लागि समाजिक, आर्थिक, भौतिक र सांस्कृतिक पूर्वाधारलाई समेटि बिकास गुरुयोजना (Development Master Plan) निर्माण गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- सन्धिखर्कको मानव विकास सूचकांकलाई अग्रपंक्तिमा ल्याउनको लागि क्षेत्रगत रुपमा शीर्षक छुट्याई लगानी प्रस्ताव गरिने छ ।
- सन्धिखर्क नगरपालिकाको समग्र काम कारवाहि तथा प्रतिवेदन प्रणालीलाई व्यवस्थित बनाउन नगर कार्यपालिका कार्यालयसंग सर्म्पुण वडा कार्यालयहरुलाई सूचना प्रविधि संजालमा आवद्ध गरिने छ ।

- अन्तरीम स्रगठन ढाँचा बमोजिम सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाईने छ । शाखा तथा फाँटहरूको ब्यवस्थापनमा जोड दिईने छ ।

२. सडक, यातायात तथा बजार व्यवस्थापन तर्फ

- सन्धिखर्क नगरपालिकाका मुख्य सहरी क्षेत्रका सडक कालोपत्रे, नाली तथा ढल निकास, फुटपाथ र ग्रिनवेल्ड निर्माण गर्दै जाने कार्यलाई निरन्तरता दिईने छ ।
- नगर भित्रका अन्य सडकहरूलाई पनि क्रमशः ढल निकास सहित स्तरोन्नती गर्ने कार्यलाई अभियानको रूपमा अघि बढाईने छ भने सडक नपुगेका स्थानहरूमा मात्र नयाँ ट्रयाक खोलिने छ ।
- नगरपालिका भित्रका शहरी तथा ग्रामीण सडकहरू लगायत अन्य आयोजनाहरूको मर्मत संभारको लागि मर्मत संभार कोषको स्थापना गरिने छ ।
- सन्धिखर्क नगरपालिकाबाट वडा कार्यालय सम्म जाने सडकहरूको क्रमागत रूपमा क्रमशः स्तरोन्नती गर्दै लगिनेछ । साथै अन्य रणनीतिक महत्वका सडकलाई पनि प्रथमिकताका साथ स्तरोन्नती तथा कालोपत्रे गरिनेछ ।
- सन्धिखर्क नगरपालिकाको शहरी चक्रपथ निर्माणका लागि केन्द्र सरकारसँग समपूरक अनुदानको लागि पहल गरिनेछ ।
- सन्धिखर्क बजार भित्र रहेको बसपार्कलाई ब्यवस्थित गरिने छ भने सवारीको चापलाई ध्यानमा राखि बसपार्कको लागि उपयुक्त नयाँ स्थानको खोजि गरिने छ ।
- बजार क्षेत्र भित्रको सवारी चापलाई ध्यानमा राखि सवारी ब्यवस्थापन गर्न आवश्यक स्थानमा ट्राफिक पोष्टको ब्यवस्था गरिने छ भने आवश्यकता अनुसार बस बिसौनी, प्रतिकालय, सवारी पार्किङ, जेब्राक्रसिङ र पैदलमार्गको उपयुक्त ढंगले ब्यवस्थापन गरिनेछ ।
- नगर क्षेत्रका पुलपुलेसा तथा कल्भर्टहरूको मर्मत सम्भार तथा निर्माण कार्यलाई प्रथमिकतामा राखिनेछ ।
- बजार क्षेत्र भित्र स्वीकृत बिना सार्वजनिक स्थलमा ब्यापार ब्यवसाय गर्ने कार्यमा रोक लगाईने छ ।
- सडक पेटी र सडकको क्षेत्र भित्र सामान राखी ब्यापार ब्यवसाय गर्न रोक लगाईने छ ।
- छाडा पशु चौपाया ब्यवस्थापनका लागि समुदायलाई जिम्मेवार बनाईनेछ । सार्वजनिक जीवनमा असर पार्ने छाडा पशु तथा चौपायहरूलाई नियन्त्रण एवं नियमन गरिनेछ । छाडा चौपाया नियन्त्रणका लागि आवश्यक नियम बनाउदै चौपाया छाडा छाडनेहरूलाई कारवाही गरिने छ साथै छाडा कुकुरलाई पनि नियन्त्रण गरिने छ ।

- नगर भित्र उपयुक्त स्थानमा सुविधा सम्पन्न बहुउद्देशीय सामुदायिक भवन निर्माण गरिने छ ।

३. खानेपानी र सिंचाई तर्फ

- सन्धिखर्कको बजार क्षेत्र भित्र देखिएको पानीको अपर्याप्ततालाई दृष्टिगत गरी संघीय सरकार, प्रदेश सरकार र नगरपालिकाको साभेदारीमा बृहत खानेपानी आयोजना संचालन गरिने छ ।
- सम्पूर्ण नगरवासीका घरमा शुद्ध खानेपानी पुर्याउने गरी कार्यक्रम तर्जुमा गरिने छ ।
- पानीको स्रोत संरक्षण तथा सिंचाईलाई मध्यनजर गरी **एक वडा एक पोखरी** को अवधारणालाई अगाडि बढाईने छ ।
- खानेपानीका सम्भाव्य स्रोतहरूको पहिचान गरिने छ ।

४. वातावरण मैत्री स्थानीय शासन कार्यक्रम तर्फ:

- वातावरण मैत्री स्थानीय शासन प्रारूपलाई कार्यान्वयन गरिने छ ।
- सरसफाई तथा फोहोर व्यवस्थापनको कार्यमा टोल विकास संस्थाहरूलाई परिचालन गरी साभेदारी गरिने छ ।
- हरेक टोलबाट फोहोर संकलन गर्नुपर्ने घरहरूको लगत लिई सोही अनुरूप फोहोर व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- फुदवाङ्गमा रहेको डम्पिङ साईटलाई व्यवस्थित गरिने छ भने Land Fill site को विकल्प खोजिने छ ।
- समुदायको रेखदेख र संरक्षणमा रहने गरी शहरका मुख्य मुख्य स्थानमा फोहोर संकलनको लागि कन्टेनरको व्यवस्था गरिनेछ ।
- फोहोर वर्गीकरण गर्ने कार्यलाई टोल र समुदायलाई अभिमूखीकरण गरिने छ । बजार क्षेत्रमा **कौसी फूलबारी र कौशी खेती** कार्यक्रम संचालन गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- शहरी शौन्दर्य प्रवर्धन गर्न **एक पसल एक गमला, एक घर एक गमला तथा एक घर एक विरुवा**को नीतिलाई अभियानका रूपमा लागू गरिनेछ ।
- स्वच्छ र स्वस्थ मासुका लागि पशु वधशाला निर्माण कार्य लाई प्राथमिकता दिई संभाव्यता अध्ययन गरिनेछ । हाट बजार संचालन तथा व्यवस्थापनमा जोड दिईने छ ।
- बागीखोला सरसफाई अभियानलाई निरन्तरता दिईने छ ।

- पूर्ण सरसफाईको अभियानलाई प्रभावकारी बनाउनको लागि आवश्यक क्रियाकलापहरू संचालन गरिनेछ ।
- नगरपालिकाले नियमित रूपमा गर्दै आएको दैनिक नगर सरसफाईलाई थप व्यवस्थित गरिने छ ।
- नगर क्षेत्र भित्र प्लाष्टिक भोलाको प्रयोगलाई न्यूनिकरण गरी वैकल्पिक भोलाको उत्पादन तथा प्रयोगलाई प्रोत्साहित गरिने छ ।
- सार्वजनिक स्थलमा गरिने कार्यक्रमबाट उत्सर्जन हुने फोहोर मैलालाई व्यवस्थित गरी तोकिएको स्थानमा भण्डारण गर्न आयोजकलाई जिम्मेवार बनाईने छ, तोकिएको स्थानमा भण्डारण वा व्यवस्थापन नगरेमा प्रचलित कानून बमोजिम सम्बन्धित आयोजकलाई जरिवाना गरिने छ ।

५. सार्वजनिक सेवा प्रवाह र सुशासनतर्फ

- नगरपालिका र वडा कार्यालयहरूबाट प्रवाह हुने सेवालाई चुस्त र दुरुस्त व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाईने छ ।
- स्थानीय सरकारबाट प्रदान गरिने सेवालाई जनउत्तरदायी बनाउन नगरपालिका अन्तर्गतका कार्यालय, विषयगत शाखाहरू र प्रत्येक वडा कार्यालयहरूमा पारदर्शी कार्यप्रणाली, हेल्पडेस्क, नागरिक वडापत्र, अनुगमन संयन्त्र, सार्वजनिक सुनुवाई र गुनासो पेटिकाको व्यवस्था गरिने छ । नगरपालिकाको वेबसाईट तथा सामाजिक संजाल मार्फत कार्यालयका सबै गतिविधिहरूलाई अद्यावधिक गरी सार्वजनिक गर्ने कार्यलाई थप प्रभावकारी बनाईने छ ।
- 'करले होइन रहरले सेवा गरौं' भन्ने भावनाको विकास गर्न र सेवाग्राहीलाई सेवा प्राप्तमा सहजताको अनुभूति गराउन मुस्कानसहितको नागरिक सेवा प्रदान गरी नगरपालिकाप्रति सकारात्मक मनोविज्ञानको विकास गराइने छ ।
- सेवाग्राहीको काममा बाधा पर्ने गरि आफ्नो कार्यक्षेत्र नछोड्ने र अत्यन्त जरुरी परेमा वैकल्पिक व्यवस्था गरेर मात्र कर्मचारीले कार्यालय छोड्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
- स्थानीय सेवाप्रवाहको गुणस्तर र सुशासनमा उच्च जोड दिदै वित्तीय अनुशासन तथा परियोजना अनुशासनमा रहेर स्थानीय तहको काम कारबाही अगाडि बढाइनेछ ।
- नगर प्रशासनलाई स्वच्छ, सक्षम, निस्पक्ष, पेशागत अनुशासनप्रति प्रतिवद्ध, पारदर्शी, भ्रष्टाचारमुक्त, जनउत्तरदायी र सहभागितामूलक बनाउन आवश्यक रणनीतिहरूको अवलम्बन गरिनेछ ।

- भ्रष्टाचार विरुद्ध जनचेतना अभिवृद्धि गरिने छ । भ्रष्टाचारीलाई सामाजिक बहिष्कार गर्ने कार्यक्रम ल्याई भ्रष्टाचारजन्य क्रियाकलाप प्रति शून्य सहनशीलताको रणनीति अवलम्बन गरिनेछ । नागरीकले सूचना पाउने अधिकारलाई सुनिश्चित गरिने छ ।
- आय, व्यय र भौतिक प्रगति विवरणहरूलाई मासिक, चौमासिक र वार्षिक रुपमा स्थानीय तहको कार्यालयमा सबैले देख्ने गरी अनिवार्य रुपमा सार्वजनिक गराउने व्यवस्था गरिनेछ ।
- नगरपालिकाका पदाधिकारी र कर्मचारीको लागि आचार संहिता लागू गरिनेछ । कर्मचारीहरूको कार्यसम्पादनको आधारमा 'पुरस्कार' र 'दण्ड' को व्यवस्था गरिनेछ ।
- जनप्रतिनिधि एव कर्मचारीहरूको पेशागत क्षमता र दक्षता वढाउनको लागि क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
- नगरपालिकाको व्यक्तिगत घटना र स्थानीय तथ्याङ्क सम्बन्धी कानून, नीति, मापदण्ड, योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन र नियमन गरिनेछ ।
- संघीय कानून र मापदण्ड बमोजिम नगरपालिकामा व्यक्तिगत घटना (जन्म, मृत्यु, विवाह, बसाइ सराइ र सम्बन्ध विच्छेद) दर्तालाई व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा आवद्ध गरी व्यक्तिगत घटना दर्ताको अभिलेख व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- घर नक्सा डिजाइन गर्ने सेवा प्रदायक संस्था, कन्सल्टेन्सीहरूलाई नगरपालिकामा अनिवार्य रुपमा सूचिकृत हुनको लागि आह्वान गरिनेछ । सूचिकृत कन्सल्टेन्सीहरूबाट किफायती शुल्कमा घर नक्साङ्कन गर्ने कार्यलाई कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ ।
- राजस्व सम्भाव्यता अध्ययन गरी आन्तरिक स्रोत परिचालनलाई विस्तृतीकरण गरिने छ साथै आ.व. २०७५/०७६ को श्रावण १ गते देखि एकीकृत सम्पत्ति कर लागु गरिने छ ।
- करदाता शिक्षालाई अभियानकै रुपमा संचालन गरी करले होइन रहरले कर तिर्ने वातावरण सिर्जना गरिनेछ ।

६. सामाजिक विकास तर्फ

➤ शिक्षा

- सामुदायिक विद्यालयहरूमा अंग्रेजी भाषाको माध्यमबाट पठन पाठन गर्न उत्प्रेरित गरिने छ ।
- नमूना विद्यालय तथा प्राविधिक शिक्षाको प्रवर्द्धन गरिने छ ।

- यस नगरपालिका भित्रका विद्यालयहरूमा शिक्षालाई प्रविधीसंग जोड्दै नमुनाका रूपमा ई-शिक्षा, विद्युतीय पुस्तकालय कार्यक्रम लागू गरिनेछ ।
- नगरपालिका भित्रका सामुदायिक अध्ययन केन्द्रहरूलाई आधुनिकीकरण तथा स्तर उन्नती गरिने छ ।
- शैक्षिक सुधारकालागि शिक्षक तथा विद्यार्थी विद्यालय समयभित्र रहने वातावरण सृजना गर्नको लागि अनुगमन र निरीक्षण प्रणालीलाई प्राथमिकतामा राखि आधुनिक प्रविधियुक्त बनाईनेछ ।
- विद्यार्थीलाई आधुनिक तथा प्राविधीक शिक्षा दिई विकासलाई विज्ञानसँग जोड्ने कार्यक्रम लागू गरिनेछ ।
- नगरपालिका भित्रका सामुदायिक विद्यालयमा अध्यनरत कक्षा ११ र १२ का जेहन्दार महिला/दलित/जनजाती विद्यार्थीहरूलाई विशेष सुविधाको व्यवस्था गरी सामुदायिक स्कूल प्रतिको आकर्षण बढाईनेछ ।
- प्रारम्भिक बालविकास केन्द्रहरूको स्थापना, विकास र सुदृढीकरण गरिनेछ । प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्रको संचालनमा सहयोग गरिने छ ।
- संस्थागत रूपमा सञ्चालित शैक्षिक संस्थाहरूलाई व्यवस्थित र नियमन गरिनेछ ।
- विभिन्न खाले परामर्श केन्द्र, नीजि स्तरमा सञ्चालित ट्युसन तथा कोचिङ्ग सेन्टर, भाषा तालिम तथा प्रशिक्षण केन्द्रहरूलाई आवश्यक नियमन र अनुगमन गरिने छ ।
- विद्यालय बाहिर रहेका बालबालिकाहरूको पहिचान गरि भर्ना अभियान संचालन गरिने छ ।
- नगर भित्रका विद्यालयहरूको विस्तृत अध्ययन गरी व्यवस्थापन सुधार गर्दै विद्यार्थी-शिक्षक अनुपात मिलानमा विशेष जोड दिईने छ ।

➤ युवा तथा खेलकुद विकास तर्फ

- नगरस्तरीय खेलकुदका क्रियाकलापहरूलाई प्रोत्साहन गरिने छ ।
- नगरस्तरीय मेयर कप रनिङ्गशिल्ड प्रतियोगिता र उप-मेयरकप क्रिकेट प्रतियोगिता आयोजना गरिने छ ।
- सन्धिखर्क नगरपालिकाको मुटुमा रहेको टुडिखेललाई व्यवस्थित गरिने छ । सो को लागि गुरुयोजना बनाई कार्यक्रम अगाडि बढाईने छ ।
- एक नगर एक खेल मैदानको नीतिलाई कार्यान्वयन गरिने छ ।

- यस नगरपालिका भित्रका युवा जनशक्तिहरु विदेश पलायन हुने प्रवृत्ति बढेकोले युवा शक्तिको पलायनलाई रोक्न बेरोजगार युवाहरुलाई स्वरोजगार मूलक कार्यक्रमहरु बनाई कार्यान्वयन गरिने छ ।
- खेलकुद कार्यक्रमलाई मध्यनगर गर्दै यस नगरपालिका भित्रका प्रत्येक वडाहरुमा १ वडा १ खेलमैदान बनाउने नीतिलाई निरन्तरता दिईने छ ।
- नगरभित्रका प्रतिभावान खेलाडिको क्षमता अभिवृद्धि गर्न प्रशिक्षण एवं अन्य आवश्यक कार्यक्रम लागु गरिने छ ।
- नगरपालिका भित्र हुने विकृति तथा विसंगती रोक्न सम्बन्धित निकायसँग समन्वय गरी जनचेतना मूलक कार्यक्रमहरु अगाडि बढाईने छ ।
- लागूऔषध दुर्व्यसन सम्बन्धी परामर्श तथा उपचार केन्द्रसँगको सहकार्यमा लागू औषध तथा दुर्व्यसन न्यूनीकरण कार्यक्रमलाई प्राथमिकताका साथ संचालन गरिनेछ ।
- जिल्ला युवा समितिसँग सहकार्य गरी युवाको समग्र विकासमा जोड दिईनेछ ।

➤ आधारभूत स्वास्थ्य सेवा

- सन्धिखर्कमा रहेको जिल्ला अस्पताललाई ५० शैयाको अस्पतालको रूपमा स्तरोन्नती गर्न पहल गरिने छ ।
- सबै नागरिकलाई गुणस्तरीय स्वास्थ्य सुविधा उपलब्ध गराईनेछ । स्वास्थ्य बीमाका माध्यमबाट आधारभूत स्वास्थ्य सेवामा सबैको पहुँच सुनिश्चित गरिनेछ ।
- स्वास्थ्य नै धन हो भन्ने जानकारी सम्पूर्ण जनस्तरमा प्रदान गरिनेछ । खाद्य पदार्थहरुको सचेतनालाई तल्लोतह सम्म फैलाइनेछ ।
- एक वार्ड एक स्वास्थ्य केन्द्रको अवधारणालाई कार्यान्वयन गरिने छ ।
- धुम्रपान मुक्त परिवारको अभियान संचालन गरी सार्वजनिक स्थलहरुमा धुम्रपान निषेध गर्ने अभियानलाई कडाईका साथ लागू गरिनेछ ।
- निजीस्तरमा सञ्चालित स्वास्थ्य संस्थाहरुलाई व्यवस्थित र नियमन गरिने छ ।
- ब्लड बैंक स्थापना, संचालन र व्यवस्थापनका लागि आवश्यक पहल गरिने छ ।

- असहाय, अशक्त र आर्थिकरूपले विपन्न बर्गलाई मुटु, मृगौला प्रत्यारोपण, क्यान्सर, कलेजोको रोगको उपचारमा निश्चित आर्थिक सहायता प्रदान गरिने छ साथै सरकारी अस्पतालमा निःशुल्क उपचारको व्यवस्था मिलाईनेछ ।

➤ लक्षित वर्ग सशक्तिकरण:

- महिला, बालबालिका, आदिवासी, जनजाती, दलीत, मुस्लिम, अपांग, जेष्ठनागरिक, युवा तथा अन्य लक्षित वर्गहरूलाई लक्षित कार्यक्रम मार्फत सशक्तिकरण गरिने छ ।
- सामाजिक सुरक्षा भत्तालाई शाखा रहित बैंक प्रणालि मार्फत नै वडा स्तरमा वितरण गर्ने व्यवस्था मिलाउन सम्बन्धित बैंकहरूसँग समन्वय गरिने छ ।
- सामाजिक सुरक्षा भत्ता बैकिङ्ग प्रणाली मार्फत प्रभावकारी रूपमा वितरण गर्ने व्यवस्था मिलाईने छ ।
- हरेक वर्ष **विश्व जेष्ठ नागरिक दिवस** (अक्टुबर १) को अवसरमा नगरपालिका क्षेत्र भित्रका सबै भन्दा जेष्ठ (महिला र पुरुष) नागरिकलाई सम्मान गरिनेछ ।
- जेष्ठ नागरिक सम्मानका कार्यक्रमहरू संचालन गरिने छ ।
- समुदायमा लैगिक हिंसा मुक्त, छुवाछुत मुक्त, जातीय भेदभाव मुक्त, जुवातास मुक्त, लागूऔषध लगायत दूर्यसन मुक्त, अन्धविश्वास तथा कूपथा मुक्त बनाउन समुदायलाई नै अग्रसर बनाइने छ ।
- बालमैत्री स्थानीय शासन पद्धति अबलम्बन गरी बालमैत्री नगरपालिकाको रूपमा घोषणा गर्न सबै विकास साभेदार र सरोकारवालाहरूसँग समन्वय र सहकार्य गरिने छ ।
- सबै बालबालिकालाई पूर्ण खोप पुर्याउने गरी कार्यक्रम संचालन गरिनेछ, पूर्ण खोप सुनिश्चितताको अवस्थालाई निरन्तर कायम राखिने छ ।
- भौतिक संरचना निर्माण गर्दा बालमैत्री र अपांगमैत्री पक्षलाई विशेष ख्याल गरिने छ ।

७. पर्यटन तथा संस्कृति प्रवर्द्धन

- लदाम बगैचा, शान्ति बगैचा, मथुरा बगैचा, नरपानी र गोपेश्वर पीठको व्यवस्थापन गरी आकर्षक पर्यटकीय गन्तव्य स्थलको रूपमा विकासित गरिने छ ।
- अर्घाको घर्तीखोर देखि भ्यू टावर सम्मको पदमार्गलाई व्यवस्थित गरिने छ ।
- फुलबारी बगैचा (फुदवाङ्ग) लाई व्यवस्थित र रमणीय बनाईने छ ।
- अर्घा भगवती मन्दिर तथा खाँचीकोट दरवारको ऐतिहासिक महत्वलाई उजागर गरी संरक्षण र संवर्द्धनको कार्य गरिने छ ।

- शंखेटारीमा निर्माणाधिन सिटि टावर निर्माणको कार्यलाई निरन्तरता दिईने छ भने सनपा ११ को जालकाँडामा भ्यू टावरको संभाव्यता अध्ययन गरिने छ ।
- आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटक आकर्षित गर्ने उद्देश्यका साथ अर्घा भगवती मन्दिर जाने पदमार्ग अर्लिवाङ्ग एरिया देखि भगवती मन्दिर सम्म जाने बाटोमा सिढी सहितको पैदल मार्गको निर्माण गर्ने कार्यलाई पुरा गरिने छ ।
- नरपानीमा रहेको गंगा सरोवरको स्तरोन्ती गरी आधुनिकीकरण गरिने छ ।
- नरपानी पिकनिक स्थललाई व्यवस्थित बनाईने छ ।
- नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका ऐतिहासिक तथा साँस्कृतिक महत्व बोकेका गोपेश्वर पीठ मथुराधाम, सिद्धेश्वर शिवालय मन्दिर, अर्घा भगवती मन्दिर, खाँची दरवार, डिभर्ना गुफा तथा मस्जिद लगायत अन्य ऐतिहासिक, धार्मिक तथा साँस्कृतिक सम्पदाहरुको संरक्षण र प्रबर्द्धन गरिने छ ।
- निर्माणको प्रक्रियामा रहेको अर्घा विमानस्थलको निर्माण कार्य सिध्दरूपमा अगाडि बढाउन सम्बन्धित निकायमा पहल गरिने छ ।
- सुपा देउराली क्षेत्रको समग्र विकास गरी पर्यापर्यटन उद्योगलाई प्रबर्द्धन गर्न सम्भाव्यता अध्ययन गरिने छ ।

८. आर्थिक विकास

➤ कृषि र पशु विकास

- विषय क्षेत्रगत रूपमा हस्तान्तरण भई आएका कृषि तथा पशु विकास कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईने छ ।
- कृषि तथा पशुपालनलाई आधुनिककरण र व्यवसायीक बनाउदै नगरपालिकालाई तरकारी, मासु, दुध र अण्डा उत्पादनमा आत्मनिर्भर बनाईने छ ।
- कृषि उपज संकलन तथा भण्डारणका लागि नगर क्षेत्र भित्र संकलन केन्द्र तथा शित भण्डार केन्द्र निर्माणका लागि पहल गरिने छ ।
- वास्तविक कृषकको हातमा अनुदान कार्यक्रम पुर्याउनको लागि स्थानीय तहमा नै बलियो अनुगमन संयन्त्र बनाइनेछ ।
- एक वडा एक कृषि ब्लक तथा पकेट क्षेत्र सम्भाव्यताका आधारमा निर्धारण गरी कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।

- कृषि तथा पशु विकास कार्यक्रम तर्फ क्रमशः लगानी बढाइने छ ।

➤ उद्योग तथा रोजगारी

- ईटा उद्योग, क्रसर/हाते रोडा उद्योगलाई वातावरणमैत्री बनाईनेछ ।
- जडिबुटि प्रसोधन उद्योग, डेरी उद्योग, बाँस जन्य र अन्य घरेलु उद्योगलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- परम्परागत सीप र उद्योगहरूलाई संरक्षण गरिने छ ।
- व्यवसाय दर्ता गर्ने कायालाई अभियानको रूपमा सञ्चालन गरिने छ । यसका लागि आवश्यकता अनुसार उद्योग वाणिज्य संघसँग सहकार्य गरिने छ ।
- सरकारी, निजी तथा सहकारीको माध्यमद्वारा स्रोत परिचालन गरी गरिवी न्यूनीकरणका लागि रोजगार सृजना गरिनेछ ।
- स्थानीय श्रम, सीप र पूँजीलाई अधिकतम परिचालन गरी स्थानीय अर्थतन्त्रको प्रमुख स्तम्भको रूपमा स्थापित गरिनेछ ।

➤ वित्तीय तथा सहकारी क्षेत्र

- सहकारी संस्थाहरूको दर्ता र नियमनको कार्यलाई प्रभावकारी बनाईने छ ।
- सहकारी संस्थाहरूको संचालन तथा व्यवसायिक क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू संचालन गरिने छ ।
- सहकारीलाई आर्थिक विकासको निम्ति स्थानीय श्रम, सीप र स्रोत परिचालन गराउने माध्यमको रूपमा प्रयोग गरिनेछ ।
- सहकारीको संख्यात्मक भन्दा गुणात्मक विकासमा जोड दिईनेछ ।
- सहकारी मार्फत नगरबासीहरूमा वित्तीय साक्षरता प्रदान गरिने छ ।
- कृषि सहकारीलाई उत्पादन/प्रशोधन/बजारिकरण गर्नलाई प्रोत्साहित गरिने छ ।
- सहकारीलाई विपन्न, महिला तथा तल्लो तह र तप्काका जनताको जीवनस्तर उकास्न सामूहिक प्रयास गर्ने माध्यम बनाईनेछ ।
- परम्परागत घरेलु र लघु उद्यमहरूको विकासगर्न सहकारीलाई प्रयोग गरिनेछ ।
- जनसाधारणलाई उद्यमशीलता तर्फ ध्यानाकर्षण गराउने माध्यमको रूपमा सहकारीहरूलाई टोल टोलमा बिस्तार गरिनेछ ।

९. वन, वातावरण, नविकरणीय उर्जा तथा विपद व्यवस्थापन

- नगर क्षेत्र भित्रका जलाधार संरक्षण, जैविक विविधता संरक्षण, वृक्षारोपण, रैथाने जीवजन्तु, रैथाने खाद्यवाली र वनस्पतिको संरक्षणका लागि आवश्यक कार्यक्रम तयार गरी कार्यान्वयन गरिने छ ।
- कृषि, वन र वातावरण बीचको अन्तरसम्बन्धलाई जनस्तरमा लैजान सचेतनाका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
- सामुदायिक वनमा पर्यापर्यटन तथा उद्यमको प्रवर्द्धन गरिने छ । सुधारिएको चुलो, सौर्य उर्जा प्रविधि जडान तथा बायो ग्यास जडानका कार्यक्रमहरू संचालन गरिने छ ।
- वन संरक्षण तथा वनको दीगो व्यवस्थापन र उपयोग गरी वनजन्य उद्योगको प्रवर्द्धन गर्ने, जडिवुटी खेतीको विस्तार गर्ने तथा भू-संरक्षण र जलाधार व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- समुदायको सक्रियतामा **एक वडा एक उद्यान** निर्माणको कार्यलाई अभियानको रूपमा संचालन गरिनेछ ।
- शहरी सडकको दायाँ बाँया वृक्षारोपण गरी हरियाली प्रवर्द्धन गर्ने कार्यमा टोलसुधार समितिहरूलाई प्रोत्साहित गरिने छ ।
- नगरप्रमुखको अध्यक्षतामा सरोकारवाला सम्मिलित नगरस्तरीय विपद व्यवस्थापन समितिलाई क्रियशिल बनाईने छ, विपद व्यवस्थापन कोष खडा गरी कोष संचालन कार्यविधि तयार गरिने छ ।
- बारुण यन्त्र संचालनलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाईने छ ।
- वडा स्तरमा विपद व्यवस्थापन सहजीकरण समिति गठन गर्न लगाई विपद पूर्वको तयारीका कार्यक्रमहरू संचालन गरिने छ ।
- सामुदायिक वन समितिहरूलाई थप व्यवस्थित गर्दै ती समितिहरूको आर्थिक कार्य प्रणालीलाई पारदर्शी बनाउन विशेष पहल गरिने छ ।
- वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन प्रणाली कार्यान्वयन गर्न सम्बन्धित निकायसँग समन्वय गरिने छ ।

१०. भूमि व्यवस्थापन तथा भवन नियमन :

- नगर भित्रका ऐलानी, पर्ति तथा सार्वजनिक जग्गाहरूको खोजी गरी संरक्षण गरिनेछ, सार्वजनिक जग्गाहरूको अतिक्रमणलाई पूर्णरूपमा निषेध गरिने छ ।
- २०५१ सालको सुकुम्बासी आयोगले दिएको लालपुर्जालाई अहिलेको नापीमा समावेशगरी नाँप जाँच गरी पूजा वितरण गर्ने व्यवस्था मिलाउन विशेष नापी कार्यालयसँग समन्वय गरिने छ ।
- प्रयोजनको आधारमा भूमिको वर्गीकरण गर्नको लागि भूमि सम्बन्धी यथार्थ तथ्याङ्क संकलन गरिने छ । उत्पादन र उत्पादकत्व बढाउन, प्रयोजन अनुसार भूमिको प्रयोग गर्ने गरी स्पष्ट कानूनी व्यवस्था गरी भूमिको वैज्ञानिक व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- नेपाल सरकारबाट जारी भएको **बस्ती विकास, शहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी आधारभूत मार्गदर्शन २०७२** बमोजिम कृषि जमिनमा आवासीय प्रयोजनको लागि प्लटिड गर्ने कार्यलाई नियन्त्रण गर्न निश्चित कार्यविधि बनाई लागू गरिनेछ । जग्गाधनी पुजा अद्यावधिक र वितरण कार्यमा सहजीकरण गरिनेछ । कृषक र कृषि उत्पादन हुने क्षेत्रहरूको वर्गीकरण गरिनेछ ।
- नगरपालिका भित्र रहेका सबै सार्वजनिक जग्गा संरक्षणका लागि निर्देशिका तयार पारी सरोकारवाला निकायहरूसँग समन्वय गरी सार्वजनिक जग्गाको संरक्षण गरिनेछ ।
- सार्वजनिक निकायको स्वामित्वमा रहेका र प्रयोगमा नआएको जग्गालाई सार्वजनिक प्रयोगमा ल्याउने व्यवस्था अवलम्बन गरिनेछ ।
- नगर क्षेत्रमा रहेका खोला किनारका सार्वजनिक जग्गालाई संरक्षण गरिने छ, सो को जिम्मा सम्बन्धित वडाहरूलाई दिइनेछ साथै खोला किनारका क्षेत्रमा ग्रिन बेल्ट निर्माण गरिनेछ ।
- राष्ट्रिय भवन निर्माण संहिता लागू भए पश्चात नक्सापास नगरी निर्माण भएका घरका सम्बन्धमा आवश्यक मापदण्ड निर्माण गरी नियमन गरिनेछ ।

११. न्याय कानून तथा मानव अधिकार प्रवर्द्धन तथा मेलमिलाप

- कसैप्रति पनि कुनै पूर्वाग्रह नराखी मानवीय मूल्य, मर्यादा र गरिमाको सम्मान गर्दै अरूको व्यक्तित्व र अस्तित्वको सदैव कदर गरिनेछ ।
- न्यायिक समितिको क्षमता विकास गरिने छ ।
- नगरपालिकाको न्यायिक समिति मार्फत विवादहरूको व्यवस्थापन र मेलमिलाप सम्बन्धी कार्यहरू सञ्चालन गरी स्थानीय न्याय प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाईने छ ।

- छिटो, छरितो र सुलभ न्याय प्रणालीको विकास गर्दै असहायलाई निःशुल्क न्याय प्रदान गर्न व्यवस्था मिलाईनेछ ।

१२. योजना, अनुगमन तथा मूल्यांकन

- योजना निर्माणको चरणदेखि स्रोत परिचालन, कार्यान्वयन र अनुगमन सम्म स्थानीय जनसमुदायको सक्रिय सहभागिता सुनिश्चित गरिनेछ ।
- स्थानीय तहबाट सञ्चालन हुने आयोजनाहरूको छनौट गर्दा क्रमागत आयोजनाहरू सम्पन्न गर्ने गरी र नयाँ आयोजनाको हकमा विस्तृत डिजाइन र लागत अनुमान तयार भइसकेकोलाई बजेट व्यवस्था गर्न उच्च प्राथमिकता दिइनेछ ।
- चालु वर्षको बजेट कार्यान्वयन शीघ्ररूपमा अधि बढाइनेछ र महत्वपूर्ण आयोजनाहरूको कार्यान्वयनलाई तीब्रता दिइनेछ ।
- वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा सहभागितामूलक योजना तर्जुमा प्रकृयाको अवलम्बन गरिनेछ ।
- जवाफदेहीपूर्ण योजना तर्जुमा गरी स्थानीय तहमा सञ्चालित योजना र कार्यक्रमको सार्वजनिक सुनुवाइ गरिनेछ ।

१३. सूचना प्रविधि, संचार तथा तथ्यांक व्यवस्थापन :

- नगरपालिकाका गतिविधिहरूको प्रसारण तथा नगरबासीहरूको गुनासाहरू सम्बोधन गर्न 'हेलो नगरपालिका' रेडियो कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- नगरपालिकाको वेबसाईटलाई पूर्ण रूपमा अद्यावधिक गरी नगरबासीले गुनासो गर्न सक्ने र नगरका गतिविधिहरूका बारेमा घरमै बसी जानकारी हुने व्यवस्था गरिने छ ।
- आमसञ्चार माध्यमलाई उद्योगको रूपमा फस्टाउने वातावरण प्रदान गरिनेछ ।
- सबै वार्डहरूमा टेलिफोन र इन्टरनेट सुविधा पुर्याउनको लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- पत्रकार महासंघ संस्थागत क्षमता विकासको लागि पहल गरिने छ ।
- नगरपालिका भित्र संचालित एफ.एम. तथा रेडियोहरूको क्षमता विकास तथा नियमन गरिने छ ।

अन्त्यमा यस नीति तथा कार्यक्रमलाई बजेट तथा गैर बजेटको माध्यमद्वारा सम्बोधन गर्ने प्रयत्न गरिएको छ । यस नीति तथा कार्यक्रमको सफल कार्यान्वयनको लागि सम्पूर्ण जनप्रतिनिधिहरू, निजी क्षेत्र नागरिक समाज, बौद्धिक तथा प्रतिष्ठित व्यक्तित्व, कर्मचारी तथा आम संचार माध्यमको सक्रिय सहयोगको अपेक्षा गर्दछु । धन्यवाद

कमलप्रसाद भुसाल
नगर प्रमुख
मिति २०७५।०३।०९